

Navždy odišiel pán profesor ĽUDOVÍT PASTÝRIK (18. 8. 1911–20. 11. 2007)

Prof. RNDr. Ľudovít Pastýrik, DrSc. – člen korešpondent SAV a ČSAV nás tíško navždy opustil 20. novembra 2007. Tak ako si sám prial, naposledy sa s ním rozlúčila najbližšia rodina, s ktorou prežil v radosť a pokoj posledné roky života.

Prof. L. Pastýrik absolvoval Prírodovedeckú fakultu Karlovej Univerzity v Prahe (1934) a stál pri založení Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (1939). Na nej prežil 42 rokov svojho plodného učiteľského a akademického života. Bol zakladateľom Ústavu fyziológie a biológie rastlín – dnešná Katedra fyziológie rastlín Prírodovedeckej fakulty UK v Bratislave (1946). Zastával viaceré významné akademické posty: vedúci Katedry fyziológie rastlín (1948–1959), prorektor UK (1950–1953), prodekan Prírodovedeckej fakulty (1966–1969). Stál tiež pri zrode Botanického ústavu Prírodovedeckej fakulty Slovenskej univerzity ako aj dnešného Botanického ústavu SAV v Bratislave, ktorého bol v r. 1958–1966 vedecký riaditeľ. V časoch vykonávania funkcie prodekana viedol komisiu pre výstavbu nových budov Prírodovedeckej fakulty v Mlynskej doline. Žiaľ, prechod do nových priestorov fakulty v r. 1981 bol spojený s jeho definitívnym odchodom na zaslúžený odpočinok.

Prof. L. Pastýrik bol prvým profesorom fyziológie a biológie rastlín na Slovensku (1951) a jeho prednášky absolvovala celá súčasná stredná generácia. Jeho študenti – diplomanti, doktorandi, asistenti, docenti aj profesori zastávali a aj v súčasnosti zastávajú významné vedecké, odborné a pedagogické postavenia. Mnohostranná pedagogická, akademická a spoločenská činnosť prof. L. Pastýrika bola ocenená viacerými vyznamenaniami školských a vedeckých inštitúcií, z ktorých treba spomenúť: Národnú cenu Slovenska (1949), Zlatú medailu UK (1965), Čestný člen Slovenskej botanickej spoločnosti (1976), Zlatú medailu SAV (1986), Zlatú plaketu G. J. Mendela za zásluhy o rozvoj biologických vied (1981), Ocenenie Ministerstva školstva a kultúry za úsilie v prospech Arboréta – Mlyňany (1960), Holubyho pamätnú medailu (1996). Pri príležitosti 90-teho jubilea narodenia mu rektor Univerzity Komenského na návrh dekana Prírodovedeckej a Farmaceutickej fakulty udelil najvyššie univerzitné vyznamenanie „Veľkú zlatú medailu Univerzity Komenského“.

Prínos prof. L. Pastýrika pre slovenské vysoké školstvo a rozvoj fyziológie rastlín boli už v minulosti zhodnotené jeho kolegami a žiakmi (Acta F. R. N. Univ. Comen., Physiologia Plantarum, 1973; Biológia, 1981; Bull. Slov. Bot. Spol. 2001, Bull. ČSEBR 2002). Okrem už uvedených ocenení a významnej vedeckej práce však nemožno nespomenúť monografiu *Jak žije ovocný strom* (B. Němec, L. Pastýrik, M. Luxová, Nakl. ČSAV, Praha, 1958), dvojväzbovú knihu *Všeobecná botanika* (Němec, B., Pastýrik, L., Vyd. SAV, Bratislava, 3. vydanie, 1963) alebo monotematickú prácu *Biologické vlastnosti nových marhuľových podpníkov* (Biol. Práce, Vyd. SAV, 1967) ktoré boli v tých časoch naozaj ojedinelými dielami. Rovnako vysokoškolská učebnica *Fyziológia rastlín* (SPN, Bratislava, 1979) slúžila takmer štvrtstoročie ako jediná celoštátna študijná literatúra pre poslucháčov biologických odborov vysokých škôl prírodovedného, poľnohospodárskeho a pedagogického zamerania. Dodnes je medzi študentmi známa ako „malá Pastýrikova fyziológia rastlín“. Pravda, malá nie rozsahom, ale svojím formátom.

Vo vedeckej práci sa pán profesor najskôr venoval problematike fytohormónov, neskôr riešil niektoré otázky minerálnej výživy a nakoniec sa zaoberal fyziologickými procesmi ovocných drevín. Introdukcii niektorých ázijských kultivarov marhule sa snažil zvýšiť odolnosť tejto ovocnej dreviny proti apoplexii. Z kôstok dvoch planých druhov a jednej kultúrnej odrody marhúľ prinesených priamo z Číny sa prof. L. Pastýrikovi podarilo po úspešnej rizogenéze dopestovať výpestky a následne aj dospelé jedince, ktoré od 70-tych rokov až dodnes krásia ázijskú časť Arboréta v Mlyňanoch.

Prof. Pastýrik bol skutočným majstrom pera. Písal rád a ľahko. Články dopĺňal kvalitnou vlastnoručne zhotovenou fotografickou dokumentáciou. Z početných vedecko-popularizačných prác je vhodné spomenúť zaujímavý cestopis z Číny, v ktorom opisuje pútavou formou prírodné zaujímavosti tejto krajiny. Ukázal sa tu ako znamenitý rozprávač a jeho kniha je osobitným javom v slovenskej cestopisnej literatúre.

Uvedomujem si, že strohé vymenovanie mnohostrannej celoživotnej práce prof. L. Pastýrika je len

skromným hodnotením jeho osobnosti. V krátkom čase však budú na iných miestach na neho spomínať aj ďalší jeho spolupracovníci a žiaci. Všetci sa však určite zhodneme v jednom, že pán profesor bol celý svoj život čestným človekom, priateľským kolegom, múdрым a láskavým učiteľom, vzácnym priateľom. Taký navždy zostane aj v našich srdciach. Česť jeho pamiatke.

ELENA MASAROVICHOVÁ

Spomienky na spoluprácu s prof. RNDr. ĽUDOVÍTOM PASTÝRIKOM, DrSc.

Osud ponúka každému z nás čas od času osobné stretnutie, ktoré nás obohatia a v rôznej miere i ovplyvnia do takej miery, že dotvorí nielen náš charakter ale aj postoje a skutky na celý zvyšok života. Jednou zo šťastných udalostí môjho života bolo stretnutie s fyziológom prof. RNDr. Ľudovítom Pastýrikom, DrSc. Úprimne sa priznám, že nečakaný odchod pána profesora znamenal pre mňa o to väčší smútok, že som si zrazu uvedomila, že definitívne a navždy strácam dlhoročný kontakt s človekom pre mňa tak vzácnym, pretože to bol vzťah učiteľa i školiteľa zároveň, ktorý som sa snažila ako jeho žiačka po celé tie dlhé roky udržiavať a pestovať. Jeho úmrtie však zároveň prebudilo vo mne všetky tie pekné spomienky na chvíle prežité pod jeho vedením, s ktorými by som sa rada s Vami aspoň v krátkosti podelila.

Moja spolupráca s pánom profesorom Pastýrikom sa začala v roku 1965, keď som sa ako študentka 2. ročníka PriF UK prihlásila na odbor fyziológia rastlín. Ujal sa ma spolu s mojimi dvoma ďalšími kolegami J. Stanom a D. Miklovičom a hneď pri našom prvom stretnutí v jeho útulnej pracovni mi oznámil, že má jasnú predstavu, čo by malo byť témou mojej diplomovej práce. Zároveň nezabudol pripomenúť, aby ma snáď tak trochu aj predpripravil na skutočnú realitu, že pôjde o tému, ktorá si bude vyžadovať moju hlavnú aktivitu v mesiacoch jún až august, teda v období, keď väčšina študentov a aj mojich kolegov sa bude rekreovať a oddychovať. A skutočne, hneď prvý rok som musela aj na jeho odporúčanie odrieknuť veľmi lákavý a na tú dobu atraktívny výmenný pobyt študentov do Kyjeva.

Témou mojej diplomovej práce bolo zakoreňovanie domácich a introdukovaných odrôd marhúľ pomocou letných polozdrevnatých odrezkov. Marhule, ako väčšina z Vás iste vie, boli takmer celoživotným výskumným objektom pána profesora. Osobitnú pozornosť venoval trom druhom marhúľ pochádzajúcich z Číny, konkrétne sa jednalo o dva plané druhy *Armeniaca sibirica*, *Armeniaca manshurica* a kultúrnu odrodu Lao-yeh-lian. Boli to druhy, ktoré boli vypestované z kôstok prinesených priamo z Číny pánom profesorom Pastýrikom. Výpestky týchto marhúľ samozrejme už veľké niekoľkoročné stromy, boli vysadené v ovocných sadoch v Látkovciach, Sládkovičove a na BÚ SAV, ktoré mi pán profesor osobne predstavil a slúžili ako matečný materiál pre množenie. Z našich domácich odrôd marhúľ sme súčasne pracovali s odrodami „Pernská“ a „Maďarská najlepšia“. Do výskumu zakoreňovania marhúľ sme vstupovali s vedomím, že sa jedná o druh ovocnej dreviny, ktorý zakoreňuje veľmi ťažko, a preto bolo nevyhnutné použiť pre stimuláciu rizogenézy v tom čase dostupné stimulatory. Všimli sme si pritom viaceré faktory, bližšie ich však nebudem uvádzať, ktoré ako ukázali naše experimenty, podstatným spôsobom ovplyvnili aj výsledky zakorenenia.

Množenie marhúľ sa za technickej pomoci záhradníka pána Jozefa Cigliana realizovalo na BÚ SAV na Patrónke v dvoch pre tento účel upravených skleníkocho-japanoch, ktoré mali v tom čase už plnoautomatizovaný systém orosovania. U všetkých piatich druhov marhúľ sa nám síce podarilo odrezky zakoreniť, ale percento výťažnosti u jednotlivých odrôd bolo rôzne. Zistili sme, že domáce odrody marhúľ zakoreňovali lepšie, než čínske a že lepšie korenili plánky než usľachtilé odrody. Najlepšie zakorenené odrezky čínskych marhúľ sme sa potom snažili preniesť zo skleníka do voľnej prírody v areáli BÚ SAV. Podarilo sa to a zakorenené odrezky s výnimkou odrezkov kultúrnej čínskej odrody Lao-yeh-lian sa ujali. Po dvoch rokoch pestovania, keď zo zakorenených odrezkov vyrástli

životaschopné jedince, vznikol nový problém, kam stromčeky čínskych odrôd presadiť. A tak vznikol u pána profesora nápad vysadiť ich v Arboréte v Mlyňanoch, kde sa v 70-tych rokoch práve rozširovala kolekcia vzácných drevín o tzv. ázijskú časť. Tam sa nami vypestované stromčeky čínskych marhúl aj vysadili. Bolo to ako ukázal čas rozhodnutie správne, pretože môžem s radosťou konštatovať, že naše marhule tam dodnes prežívajú. Otázkou ale zostáva dokedy?

Moja spolupráca s pánom profesorom Pastýrikom pokračovala aj po skončení štúdia, a to počas mojej aspirantúry. Bol mojim školiteľom avšak téma mojej dizertácie už bola z oblasti ochrany rastlín, nakoľko musela spĺňať zámery a ciele pracoviska, na ktorom som v tom čase pracovala. Ústav, na ktorom som pracovala, sa v tom čase orientoval na syntézu a vývoj nových originálnych prostriedkov na ochranu rastlín. Pamätám si, ako pri návštevách v jeho pracovni a pravidelných konzultáciách v rámci mojej dizertačnej práce, sa živo zaujímal nielen o to, ako v dizertačnej práci napredujem, ale aj čo nového v ústave vyvíjame a čo by som mu odporúčala pre ochranu ovocných drevín a pod. Mimochodom, záhrada a ovocné stromy boli veľkou záľubou a celoživotnou náplňou pána profesora aj po jeho odchode na zaslúžený odpočinok.

Výchova mladého človeka na vysokej škole je nerozlučne spätá s vedeckou prácou jeho učiteľov. Všetci, ktorí mali možnosť pána profesora zažiť, mi dajú iste za pravdu, že bol nepochybne osobnosťou obdarenou veľkou srdečnosťou a mimoriadne ľudským prístupom k ľuďom všeobecne. Mal v sebe kúzlo osobnosti, ktorým si podmaňoval svojich študentov a okolie. Pútavým a majstrovským spôsobom vedel oslovovať cez svoje prednášky masy študentov a formovať vedomosti viacerých generácií poslucháčov. Ako vysokoškolský pedagóg občas z úst študentov počúvam „načo mi to bude, veď aj tak v živote takéto teoretické znalosti, alebo praktické skúsenosti potrebovať nebudem“. Často však až život ukáže, že to nemusí vždy tak byť, že lepšie je byť na životnú realitu pripravený, pretože nikto nevie, kde v konečnom dôsledku po skončení vysokej školy zakotví a čo bude robiť. Vedie ma k tomu aj moja osobná skúsenosť. Príslovie „Čo sa za mlada naučíš, na starosť ako keby si našiel“ by som si dovoľila parafrázovať takto: „Čo sa počas diplomovky naučíš – v praxi ako keby si našiel“. K problematike vegetatívneho množenia rastlín, v ktorej som nielen teoretické ale hlavne praktické základy a zručnosti získala práve počas experimentálnych prác na mojej diplomovej práci, som sa dostala po skončení vysokoškolského štúdia profesionálne z vedecko-výskumného hľadiska ešte dvakrát. Prvýkrát to bolo v roku 1983, keď sa do laboratória, v ktorom som v tom čase pracovala, dostala spolu s ďalšími vyše 2 000 derivátmi benzotiazolu látka, u ktorej sme postupne základným testovacím skriningom stanovili a odkryli jej zaujímavú rastovú aktivitu podobnú auxínu. Túto látku sme dostali do štádia komerčnej realizácie a podarilo sa nám ju zaviesť do praxe ako širokospektrálny regulátor rastu rastlín pod obchodným názvom Rastim 30 DKV. Čo je však zaujímavé, a to by som obzvlášť rada zdôraznila, prvá oblasť v ktorej sa nám podarilo túto látku registrovať bola práve oblasť vegetatívneho množenia okrasných rastlín (ruže, chryzantémy, karafiáty...), teda oblasť analogická množeniu marhúl. Výsledky viacročného výskumu prípravku Rastim 30 DKV dosiahnuté pri množení okrasných, parkových a ovocných drevín sa publikovali v časopise Horticultural Science, (29 (2): 41–50, 2002) a prácu som si dovoľila venovať prof. L. Pastýrikovi k jeho 90-tinám. Po druhýkrát som sa k množeniu rastlín dostala v roku 1997, keď som prešla pracovať na materskú Katedru fyziológie rastlín PriF UK. V tom čase predmetom výskumu v rámci riešeného medzinárodného projektu boli dva druhy drevín z rodu *Karwinskia*. Konkrétne sa jednalo o druhy *K. humboldtiana* a *K. parvifolia*, ktoré sú zaujímavé z medicínskeho hľadiska pre produkciu sekundárnych metabolitov na báze dimerických antracenónov so selektívnym anti-neoplastickým účinkom. Okrem množenia semenami sme sa pokúsili aj o ich vegetatívne množenie odrezkami, čo sa ukázalo ako veľký problém, pretože u týchto druhov odrezky bez stimulácie nezakoreňovali, pričom koreniaci proces trval relatívne dlho – 2,5–3 mesiace. Pri použití viacerých typov stimulátorov a ich zmesí, ako aj zabezpečení relatívne priaznivých množiteľských podmienok sa nám podarilo predsa len odrezky zakoreniť (Rostlinná výroba, 48 (10): 471–476, 2002). Problematika množenia hlavne okrasných rastlín mi učarovala natoľko, že sa jej dodnes popri iných aktivitách

príležitostne venujem a pokúšam sa aspoň pre seba so striedavými úspechmi dopestovať druhy, ktoré ma buď svojou zaujímavou morfológiou, ale hlavne kvetenstvom oslovujú.

Svoje spomienky ukončím konštatovaním, že stretnutie s prof. Pastýrikom znamenalo pre mňa stretnutie životné. Mám od neho niekoľko krásnych povzbudzujúcich listov, ktoré mi ho budú navždy pripomínať. A marhule, hlavne tie čínske, ktoré vzišli z našej spolupráce a sú súčasťou zbierky Arboreta v Mlyňanoch, budú navždy spojené s jeho menom, rovnako ako aj moje spomienky na jedného zo vzácných ľudí, ktorých mi osud doprial poznať.

MÁRIA HENSELOVÁ

Prof. Dr. ROMANA CZAPIK (1929–2008) nás opustila

V posledných dňoch januára (21. 1. 2008), krátko po dosiahnutí 79 rokov života náhle zomrela prof. Romana Czapiková jedna z najvýznamnejších rastlinných embryologičiek dvadsiateho storočia. Jej odchod sa hlboko dotkol celého spoločenstva vedcov z oblasti reprodukčnej biológie rastlín, jej spolupracovníkov, priateľov a žiakov na celom svete. Pochovaná bola na krakovskom cintoríne v Rakowicach, 28. februára 2008.

Prof. Romana Czapiková sa narodila 26. 1. 1929 v Krakove, v učiteľskej rodine. Gymnázium absolvovala v ťažkej situácii počas druhej svetovej vojny. V roku 1948 začala štúdium na Jagiellonskej univerzite v Krakove na Fakulte matematiky a prírodných vied. Venovala sa botanike pod vedením takých významných vedcov ako boli Maria Skalińska, Władysław Szafer a Bogumił Pawłowski. Prof. Skalińska ju nasmerovala na prácu v oblasti cytoembryológie. Vysokoškolské štúdium úspešne ukončila v roku 1952 na základe diplomovej práce „Cytoembryological studies on *Centaurea scabiosa* L.“ Po skončení štúdií pracovala jeden rok ako stredoškolská profesorka. Potom nastúpila na miesto asistentky na Ústave rastlinnej anatómie a embryológie Jagiellonskej univerzity (neskôr známom ako Ústav rastlinnej cytológie a embryológie), kde postupne pracovala ako odborná asistentka a lektorka. V roku 1968 sa habilitovala na základe monografie „Cytoembryology and problems of differentiation of triploid population of *Ornithogalum umbellatum* L.“. Profesorkou sa stala v roku 1979 a pozíciu professor *ordinarius* získala v roku 1994.

Hlavnými oblasťami vedeckého záujmu profesorky Czapikovej boli úzko skĺbené otázky cytoembryológie, cytogenetiky a karyológie s pôvodným ťažiskom na štúdiách počtu chromozómov krytosemenných rastlín rastúcich v Poľsku. Na tejto úlohe pracovala mnoho rokov spolu s ostatnými členmi ústavu. Práce na chromozómových počtoch ju nevyhnutne priviedli k hlbšiemu štúdiu hybridov a polyploidov s častým výskytom niektorého z typov apomixie. Na ich základe sa neskôr vyprofilovala ako jedna z najlepších znalkyň apomixie krytosemenných rastlín. Problematika apomixie si vyžaduje veľmi presné taxonomické a cytoembryologické štúdium rastlinného materiálu ako aj ovládanie terminológie. Apomixiu spracovala u viacerých taxónov. Veľmi cenné sú aj ňou publikované zoznamy apomiktických taxónov a procesov semenných rastlín. V roku 1996 takto spracovala čeľade Rosaceae a Compositae, u ktorých je apomixia najčastejšia, neskôr sa venovala najmä apomixii jednoklíčnolistových, najmä v čeľadi Poaceae. V roku 2000 napísala spolu so svojou blízkou spolupracovníčkou Mariou Kościńskou-Pajak súhrnný článok o apomixii, najmä však agamospermiu vo flóre Poľska. (Botanical Guidebooks 24: 129–149, 2000).

Prof. Czapiková bola známa svojou neobyčajnou ochotou podeliť sa so svojimi znalosťami a pracovnými skúsenosťami nielen so študentmi ako prednášateľka a vedúca diplomových a doktorandských prác ale so všetkými, ktorí o to prejavili záujem. Zúčastňovala sa ako aktívna prednášateľka a vedúca sekcií na domácich aj zahraničných kongresoch a konferenciách. Sériu stredo európskych a európskych

stretnutí rastlinných embryológov si bez jej aktívnej účasti nedokážeme ani predstaviť. Zvlášť srdečný vzťah mala aj stretnutiam, ktoré poriadali ústavy univerzít a SAV na Slovensku najmä v Bratislave, Nitre, Zvolene a v Košiciach. Jej účasť bola vždy spojená s cennou výmenou názorov, metodík a skúseností.

Romana Czapičková bola od roku 1954 členkou Poľskej botanickej spoločnosti a viacerých poľských a zahraničných vedeckých spoločností ako sú International association of Plant Taxonomy, International Organization of Plant Biosystematics, International association of Plant sexual Reproduction Research a ďalších. Bola tiež dlhoročnou členkou redakčnej rady časopisu *Acta Biologica Cracoviensia Series Botanica*. Za svoje vedecké a pedagogické zásluhy bola ocenená poľskými štátnymi vyznamenaniami ako sú Zlatý kríž za zásluhy v roku 1981, Medaila poľskej národnej edukačnej komisie (1985), Navašínova medaila udelená Medzinárodným embryologickým kongresom v Leningrade (1990) a ďalšími.

Romana Czapičková bola mojou celoživotnou konzultantkou najmä v otázkach apomixie ale aj iných oblastí embryológie. Mala som to šťastie spoznať ju už pri svojich prvých pracovných návštevách v Poľsku pred viac ako štyridsiatimi rokmi a spolu s ňou sa zúčastniť na viacerých nezabudnuteľných vedeckých stretnutiach u nás aj v zahraničí. Po celý ten čas sme si zachovali aj pravidelný písomný styk spojený s výmenou separátov a kníh. Mala som možnosť čerpať údaje aj z jej archívnych dokumentov o vedcoch, kongresoch, publikáciách a pod., ktoré veľmi starostlivo ukladala a sprístupňovala. V ostatných rokoch veľmi zdôrazňovala dôležitosť poriadku vo vedeckej terminológii. Bola veľmi znepokojená neistotou, ktorú vnášajú do vedy nové, nie vždy presne formulované, často až zmätočné názvy a termíny. Pri každej príležitosti sa snažila na to upozorniť a robiť nápravy. Posledný list elektro- nickou poštou som od nej dostala 31. januára 2008. Romana nám všetkým bude veľmi chýbať.

OLGA ERDELSKÁ

Zoznam publikácií Romany Czapičkovskej je uverejnený v článku: Jankun, A., 1999: Professor Romana Czapičková – Biographical Note. *Acta Bot. Cracovi., Ser. Bot.* 41: 9–13.

Ruže ANDREJA KMEŤA

V tomto roku si pripomenieme sté výročie úmrtia Andreja Kmeťa. Významný slovenský prírodovedec, zakladateľ Slovenského národného múzea Andrej Kmeť sa narodil 19. novembra 1841 v pohronskej obci Bzenica.

Botanike sa začal venovať ešte za študentských čias v Banskej Štiavnici. Botanizoval zväčša len v širšom okolí svojich pôsobísk, lebo nemal čas ďalej cestovať. Veľmi podrobne zdokumentoval flóru okolia Prenčova a Banskej Štiavnice. Neobmedzoval sa iba na vegetačné obdobie, ale využíval každú príležitosť na dopĺňanie svojich zbierok. Na základe rady J. L. Holubyho, aby sa špecializoval na ruže, na Sitne objavil niekoľko stoviek druhov ruží. Niektoré sám opísal, väčšinou ich však spracovali iní botanici. Súčasná systematická botanika počet opísaných druhov zredukovala. Mnohé sú dnes uznávané ako forma alebo poddruh. Ako samouk sa postupne vypracoval na popredného floristu a systematika ruží. Zhromaždil veľký herbár, do ktorého mnohé položky získal zámenou alebo kúpou. Spolupracoval s mnohými profesionálnymi botanikmi i záujemcami o botaniku (J. L. Holuby, S. Kupček, J. Petrikovich, I. Textorisová, V. Vraný atď.). Zbierky putovali cestou vedeckých ústavov a popredných botanikov po celej Európe, i mimo nej, známe ako „Flora Schemnitzensis“. Konkrétne o šipy, ktoré niesli Kmeťovo meno, sa zaujímal nielen Budapešť, ale i Viedeň a viaceré zahraničné spoločnosti.

Keďže zbieral pre národné múzeum, herbár venoval Slovenskému národnému múzeu v Martine, ktorý jemu osobne i slovenskej vede priniesol najvyššie uznanie. Bola to veľmi pozoruhodná, rozsahom

a kompletnosťou priam ojedinelá zbierka v strednej Európe. V súčasnosti je herbár uložený v zbierkach Slovenského národného múzea v Bratislave, kde bol v roku 1960 prevezený z Martina. V tom čase mal vyše 72 000 položiek rastlín a 1 773 vzoriek semien (Vozárová 1992). Nachádza sa v ňom vyše 39 000 položiek vyšších rastlín (z nich najpočetnejšie ruže) a vyše 33 000 nižších rastlín (najpočetnejšie huby) (Pišút 1968).

Ako je uvedené vyššie, svoj herbár zveľaďoval nielen vlastnými zbermi, ale aj výmenou. Tak sa jeho zbery dostali aj do herbárov v Budapešti (Soó 1928). Okrem toho naďalej spolupracoval s dr. A. Kernerom z Viedne, ktorému dodával rastliny pre „Flora exiccata Austro-hungarica“. Herbár obsahuje aj zbery Borbása, Greschika, Holubyho, Kupčoka, Petrikovicha, Vraného, Truchlého a iných botanikov.

Herbár Andreja Kmeťa má hodnotu nielen vedeckú ale aj historickú. Odráža sa v ňom jeho hlboký vzťah k prírode aj k Slovákom s vrelou túžbou pomocou vedeckej činnosti vzbudiť národné povedomie. Už počas prvého zberu si uvedomoval dôležitosť vedy pre zachovanie a ďalší rozvoj národa.

MIROSLAVA MALOVCOVÁ-STANÍKOVÁ

Literatúra

Pišút, I., 1968: Botanik Andrej Kmeť. Múzeum. 13: 9–11.

Soó, R., 1928: Revision der Orchideen Südosteuropas und Südwestasien. Bot. Arch. 23: 196 p. Sonderabdruck.

Vozárová, M., 1992: Botanické zbierky Slovenského národného múzea. Pamiatky Múzea. 4: 19–22.

Obr. 1. Ukážka herbárovej položky zo zbierky Andreja Kmeťa. Foto V. Janský